

Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen

Datum 25 november 2009

Status Concept

Colofon

Deze handreiking is opgesteld door een werkgroep van het Implementatieteam Besluit Bodemkwaliteit. Hierin zijn vertegenwoordigd:

V&W
Vrom
LNV
Rijkswaterstaat
Provincies
Waterschappen
Grondbranche
Gemeenten
Bodem+

Tot 15 januari 2010 kunnen opmerkingen of aanvullingen worden doorgegeven aan de redactiecommissie, deze bestaat uit:

Bodem+:	Tommy Bolleboom, Petra Bakker
Rijkswaterstaat Oost Nederland:	Servaas Damen
Provincie Gelderland:	Sonja Seuren
Waterschap Groot Salland:	Arjan Verhoeff
Gemeente Ede:	Henk van Renselaar
Grondbranche / SGUG:	Peter Leenders
Secretariaat RPS BCC:	Matthijs Buurman (thans Procensus)

Reacties kunnen via de site van Bodem+ ingediend worden: www.bodemplus.nl

Voorwoord

Het onderwerp zandwinputten of diepe plassen zal misschien niet bij elke Nederlander tot commotie leiden. Maar degenen die hier als omwonenden direct mee te maken hebben, blijken zich wel degelijk zorgen te maken over deze zandwinputten. In maart kreeg ik een petitie van bezorgde omwonenden. Ik heb me die zorg aangetrokken en ben er snel mee aan de slag gegaan.

Onze ambitie was helder: we willen diepe plassen een betere functie geven, het milieu beschermen én een nuttige toepassing vinden voor afgegraven, licht verontreinigde grond en baggerspecie.

De combinatie van deze doelen bij het herinrichten van een aantal plassen gaf - zo bleek - weerstand bij bezorgde burgers. Samen met Tineke Huizinga, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, heb ik meteen actie genomen. Lopende initiatieven zijn in overleg stilgelegd, een commissie van deskundigen is aan de slag gegaan en heeft een advies opgesteld.

Duidelijk werd dat het erg belangrijk is dat ter plaatse goed nagedacht wordt over de herinrichting van plassen. Lokale kennis en lokale verantwoordelijkheden zijn belangrijk. Provincie, gemeente en het waterschap moeten de afweging maken over de inpassing. Even belangrijk is echter dat het kader en de besluitvorming daarvoor helder zijn. Wij hebben als Rijk ons huiswerk gedaan en het komt er nu op aan die kaders zo breed mogelijk uit te dragen.

Alle betrokkenen verdienen een stem. Daarom is het zo belangrijk dat burgers beter betrokken worden bij de besluitvorming. Om deze redenen heb ik aan de lokale partijen gevraagd om in samenwerking het advies te vertalen naar de 'dagelijkse' praktijk.

Het resultaat is deze zogeheten handreiking 'Herinrichting Diepe plassen'. Met deze handreiking kunnen betrokken partijen op het *juiste* moment in dialoog en met de *juiste* mensen de *juiste* keuzes maken. Ik waardeer de enorme inzet waarmee alle partijen gewerkt hebben aan de totstandkoming van deze handreiking.

Vanaf vandaag, 27 november 2009, gaat de handreiking gebruikt worden. Ik roep alle partijen op om met elkaar in dialoog te blijven, oplossingen te zoeken en de handreiking in de praktijk toe te passen. Beschouwt u de complexiteit van de afweging als een uitdaging. Met al het werk dat tot nu toe verzet is, moet er voldoende materiaal en kunde beschikbaar zijn om die uitdaging aan te gaan.

Ik wens u daar veel succes bij!

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1 Waarom herinrichten van diepe plassen?.....	5
1.1 Diepe plassen in Nederland	5
1.2 Herbruikbare grond en baggerspecie	5
1.3 Aanleiding voor deze handreiking	6
1.4 Kader handreiking	6
1.5 Status handreiking.....	7
2 Het proces en de betrokkenen.....	8
2.1 Wie kunnen erbij betrokken zijn?.....	8
2.2 Proces op hoofdlijnen	8
2.3 Afstemming en inspraak	10
3 Sturing nuttige en functionele herinrichtingen.....	11
3.1 Bepalen gewenste ontwikkelingen	11
3.2 Gewenste ontwikkeling vastleggen	12
3.3 Nuttige en functionele toepassing	14
4 Voorbereiding initiatief.....	16
4.1 Afstemming	16
4.2 Inrichtingsplan	16
4.3 Toets waterkwaliteitsbeheerder	18
4.4 Aanvullende regels	19
5 Uitvoering herinrichting	23
5.1 Controle en handhaving.....	23
5.2 Monitoring	24
5.3 Terugvalsscenario	27
5.4 Toets doelstelling herinrichting	28
6 Beheer van de locatie	29
7 Lopende initiatieven en implementatie.....	30

1 Waarom herinrichten van diepe plassen?

1.1 Diepe plassen in Nederland

In Nederland zijn minstens 500 diepe plassen, meestal ontstaan door winning van zand, klei of grind of als gevolg van dijkdoorbraken zoals wielen en kolken. Deze plassen zijn over het algemeen diep (soms tot wel 40 meter), hebben vaak steile taluds en worden in een aantal gevallen gebruikt voor recreatie. Het merendeel van de plassen heeft geen vastgestelde ruimtelijke bestemming.

Voor een aantal van deze plassen zijn plannen om deze opnieuw in te richten om zo de natuurwaarde of recreatieve waarde van de plas en de omgeving te verbeteren. Door de vaak steile oevers van de plassen flauwer en ondieper te maken wordt een geleidelijke overgang gecreëerd naar de diepere delen waardoor de diversiteit en beleving van flora en fauna in de plas kan toenemen.

In Nederland zijn diverse projecten op het gebied van herinrichting van water en natuur gepland. Voor het herinrichten van plassen is veel grond en baggerspecie nodig. Bij het onderhoud van het Nederlandse watersysteem (zoals de projecten voor Ruimte voor de Rivier en het realiseren van extra waterberging) komt veel grond en baggerspecie beschikbaar, evenals bij gebiedsinrichtingsprojecten. Het Besluit bodemkwaliteit dat in 2008 in werking is getreden biedt de mogelijkheid om de gewenste ontwikkeling van deze plassen op efficiënte wijze met baggerspecie en grond uit te voeren. Hiermee worden dus twee knelpunten in Nederland opgelost: voor de herinrichting van plassen hoeven geen primaire grondstoffen gebruikt te worden en goed herbruikbare grond en baggerspecie krijgt een nuttige bestemming.

1.2 Herbruikbare grond en baggerspecie

In het verleden heeft baggerspecie een negatief imago gekregen. Door de bewustwording van verontreinigingen in grond en baggerspecie in de jaren '80 en toenemende verstedelijking kon baggerspecie veelal niet meer verwerkt worden op de oevers en werden voor het verwerken of storten ervan strenge regels opgesteld. Nu er in de afgelopen jaren veel waterbodems gesaneerd zijn en de verontreiniging door puntbronnen (lozingen) grotendeels is gestopt, is de nu vrijkomende baggerspecie veelal binnen de vastgestelde milieuhygiënische randvoorwaarden goed herbruikbaar. Door verdergaande verstedelijking ontbreekt het aan voldoende ruimte op de oevers van de watergangen om de vrijgekomen baggerspecie te verwerken, zoals dit in het verleden gebruikelijk was. De combinatie met de realisatie van (nieuwe) natuur en herinrichting van plassen kan grote voordelen bieden.

Met deze gedachte is het Besluit bodemkwaliteit (voortaan Bbk) opgesteld en begin 2008 ingevoerd. Het Bbk beoogt een bewuster en duurzaam gebruik van de bodem te bevorderen. Het stimuleert -daar waar mogelijk en binnen strikt milieuhygiënische randvoorwaarden- het hergebruik van bouwstoffen, grond en baggerspecie in plaats van het gebruik van primaire bouw- en grondstoffen. De milieuhygiënische randvoorwaarden zijn bepaald door naar de risico's voor de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater te kijken. Uitgangspunt is dat toepassingen op grond van het Bbk niet mogen leiden tot onaanvaardbare milieuhygiënische risico's en dat het, in het geval van herinrichting van diepe plassen, moet gaan om een nuttige

en functionele toepassing van grond en baggerspecie. Het Bbk geeft meer ruimte en verantwoordelijkheid aan het bevoegd gezag om eigen bodembeleid te voeren door het vaststellen van ‘gebiedsspecifiek beleid’.

Onderscheid storten en nuttig toepassen

Zowel in de Europese als nationale afvalstoffenregelgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds het *storten* van baggerspecie en anderzijds het *nuttig toepassen* van baggerspecie. Op het storten van niet herbruikbare, ernstig verontreinigde baggerspecie in baggerspeciedepots zoals de Slufter op de Maasvlakte en de Kaliwaal is de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) van toepassing met het bijbehorende vergunningentraject en uitgebreide voorschriften omtrent onder andere isolerende maatregelen en monitoring van bijvoorbeeld uitloging naar het grondwater.

Op grond van het Bbk kan herbruikbare grond en baggerspecie nuttig worden toegepast, bijvoorbeeld voor de herinrichting van diepe plassen. Het toepassingsbereik van het Bbk is daarbij uitdrukkelijk beperkt tot grond en baggerspecie die licht verontreinigd is en voldoet aan alle normen om voor hergebruik in aanmerking te komen. Ernstig verontreinigde grond en baggerspecie komen niet in aanmerking voor nuttige toepassing op grond van het Bbk. Voor dergelijk materiaal dient de vergunningprocedure op grond van de Wet milieubeheer en Wvo te worden doorlopen.

1.3 Aanleiding voor deze handreiking

Begin 2009 heeft een aantal initiatieven tot herinrichting van plassen geleid tot onrust en vragen bij bewoners en decentrale overheden. Naar aanleiding hiervan heeft de Minister van VROM, mede namens de staatssecretaris van V&W, een commissie onder voorzitterschap van dijkgraaf Verheijen ingesteld met als taak om in overleg met betrokkenen zoveel mogelijk overeenstemming te bereiken over de wetenschappelijke onderbouwing van het beleid voor het herinrichten van diepe plassen. De Commissie Verheijen heeft geadviseerd om voor specifieke situaties het Bbk aan te vullen en het proces voor het herinrichten van plassen te verduidelijken. Dit geldt zowel voor bewoners die willen weten op welke momenten zij inspraak hebben in het proces, voor bevoegde overheden die het proces rondom het herinrichten van diepe plassen zorgvuldig willen vormgeven, als voor eigenaren en initiatiefnemers die willen weten aan welke voorwaarden zij moeten voldoen. Het Bbk regelt immers alleen de milieuhygiënische randvoorwaarden en kwaliteitseisen van de toe te passen grond en baggerspecie, terwijl ook andere belangen en aspecten een rol spelen, zoals de ruimtelijke inpassing, de mogelijke overlast voor bewoners, de (tijdelijke) verstoring van het huidige gebruik en de huidige en gewenste natuurwaarden. Daarnaast is er behoefte aan sturing in de locatiekeuze (waar wel en waar niet herinrichten) en de afstemming met het aanbod van grond en baggerspecie in de regio.

1.4 Kader handreiking

Deze handreiking geeft antwoord op de vraag: *Hoe gaan we in Nederland zorgvuldig om met grond en baggerspecie bij het herinrichten van plassen?*

Deze handreiking is een uitwerking van het advies van de commissie Verheijen, waarin aspecten meegenomen zijn die vanuit de (regionale) betrokken overheden, marktpartijen en burgers aangereikt zijn.

De handreiking is tot stand gekomen vanuit de werkgroep zandwinplassen, waarin alle betrokken overheden en de grondbranche zijn vertegenwoordigd. Vanwege de maatschappelijke

betrokkenheid zijn tijdens het opstellen gesprekken gevoerd met omwonenden en andere belanghebbenden. De uitkomsten van deze gesprekken zijn verwerkt in de handreiking.

1.5 Status handreiking

Deze handreiking is gericht op het toepassen van grond en baggerspecie in plassen op basis van het Besluit bodemkwaliteit. De handreiking wordt verankerd door een ministeriële circulaire die begin 2010 verschijnt en kan worden beschouwd als een toelichting op deze circulaire. Zowel de handreiking als de circulaire gelden voor nieuwe initiatieven. Nieuwe initiatieven zijn initiatieven waarvan voor inwerkingtreding van de handreiking en circulaire nog geen melding op grond van het Bbk is gedaan. Reeds lopende initiatieven worden in hoofdstuk 7 gedefinieerd en hiervoor is een zogenaamde “checklist” opgenomen. Voor de initiatieven die in de periode na het uitkomen van de concept handreiking (27 november 2009) tot aan de inwerkingtreding van de circulaire en handreiking worden gemeld, dienen initiatiefnemers alvast rekening te houden met deze concept handreiking.

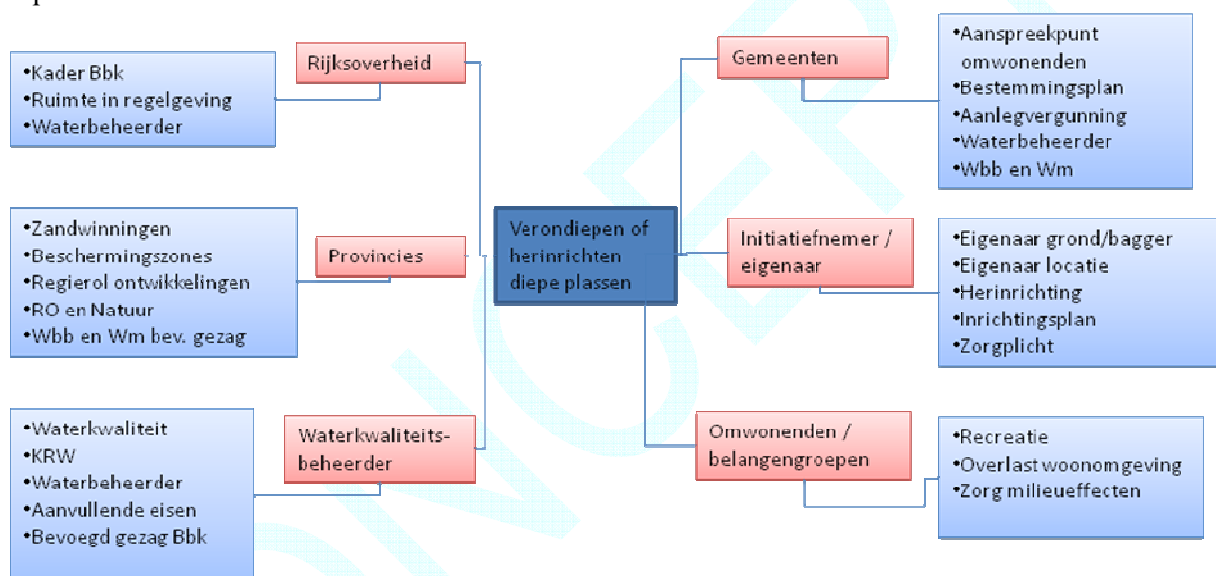
De handreiking dient als leidraad voor het doorlopen van een zorgvuldig proces voor het herinrichten van diepe plassen en kan vanuit die invalshoek door alle betrokkenen worden gebruikt. Het proces is op hoofdlijnen weergegeven en waar mogelijk zijn generiek toepasbare regels opgenomen. De handreiking geeft daarmee richting aan een zorgvuldige uitwerking op regionaal niveau van sturingsvraagstukken en individuele initiatieven. De afgelopen maanden is duidelijk geworden dat iedere regio eigen kenmerken heeft die voor herinrichting van belang zijn. Ieder initiatief vraagt daardoor om maatwerk!

2 Het proces en de betrokkenen

Om het toepassen binnen de huidige regelgeving goed vorm te geven is inzicht in het totale proces en de betrokken partijen rondom het toepassen van grond en baggerspecie noodzakelijk.

2.1 Wie kunnen erbij betrokken zijn?

Voor een goed inzicht in het proces is het van belang in beeld te hebben wie bij een mogelijke verondieping betrokken kunnen zijn, welke rol ze hebben en welk mogelijk belang er speelt. In onderstaand schema zijn deze op hoofdlijnen aangegeven. Benadrukt wordt dat dit schema illustratief is en er dus ook nog andere of juist minder partijen of belangen kunnen spelen op een bepaalde locatie.

2.2 Proces op hoofdlijnen

Bij het proces van de herinrichting worden vier verschillende fasen onderscheiden:

- Sturing gewenste ontwikkelingen
- Voorbereiding
- Uitvoering
- Beheer locatie

Deze fasen worden hieronder globaal toegelicht. In de hoofdstukken 3 tot en met 6 zijn deze verder uitgewerkt. De vier geschetste fasen vormen samen het totale proces voor het herinrichten van diepe plassen.

Sturing gewenste ontwikkelingen (H3)

Het toepassen van grond en baggerspecie binnen het kader van het Bbk kan alleen als het een nuttige en functionele toepassing betreft. De huidige wet- en regelgeving biedt de mogelijkheid om op grond van de Wet ruimtelijke ordening, Wet milieubeheer, Provinciewet en Waterwet vast te leggen welke ontwikkelingen in en rond diepe plassen gewenst zijn en daarmee nuttig en functioneel. Regionale overheden kunnen in overleg met lokaal bestuur en belangenorganisaties

de gewenste ontwikkelingen bespreken. Door deze vast te leggen in democratische plannen is hierop inspraak mogelijk. Omdat lokale partijen, met soms tegenstrijdige belangen, willen meedenken over de planvorming en bovenlokale belangen mee kunnen spelen ligt de regie of sturing van het planproces bij de provincie. Deze werkwijze waarborgt een brede maatschappelijke afweging van ruimtelijke plannen die resulteert in een democratisch besluit.

Vorbereiding initiatief (H4)

Indien een bepaalde lokale ontwikkeling gewenst is kan hiervoor een plan uitgewerkt worden. Dit kan een grondbank, aannemer of eigenaar van een diepe plas, maar ook een overheid of natuurbeheerorganisatie initiëren. In een zogenaamd inrichtingsplan dient voldoende onderbouwd te worden hoe het initiatief bijdraagt aan de gewenste ontwikkelingen en hoe voldaan kan worden aan de randvoorwaarden uit het Bbk. Het inrichtingsplan vormt een verplicht onderdeel voor de herinrichting van diepe plassen met grond en baggerspecie en is een verplicht onderdeel van de melding. Tevens wordt in het inrichtingsplan duidelijk gemaakt aan welke aanvullende regels voldaan wordt (locatiespecifieke beoordeling). Het inrichtingsplan wordt voorafgaand aan het indienen besproken met het bevoegd gezag en eventuele belanghebbenden. Het is aan te bevelen om als toepasser het inrichtingsplan ruim (bijvoorbeeld vier weken) voor het indienen van de melding aan te leveren bij het bevoegd gezag.

In alle gevallen waar de toepassing in oppervlaktewater plaats vindt, is het bevoegd gezag de waterkwaliteitsbeheerder (Waterschap of Rijkswaterstaat). De provincie is bevoegd gezag Bbk bij toepassingen van grond en/of bagger binnen inrichtingen (niet zijnde oppervlaktewater), waarvoor de provincie via het Inrichtingen- en Activiteitenbesluit als bevoegd gezag is aangewezen. In veel gevallen zijn dit ontgrondingen met een lopende Wm-vergunning. Die ontgrondingen hebben vaak in hun ontgrondingsvergunning al een opvolverplichting, en ook vaak een eindinrichtingsplan. Daarmee is al een onderbouwing gegeven van nut en functionaliteit van de verondieping.

Indien het bevoegd gezag het initiatief niet nuttig en / of functioneel acht, of de uitwerking van het inrichtingsplan onvoldoende vindt, kan deze aangeven dat het inrichtingsplan geen correcte basis vormt voor de melding op grond van het Bbk. Indien de uitvoering dan toch zou starten treedt het bevoegd gezag handhavend op.

Uitvoering (H5)

Het daadwerkelijk toepassen van grond en baggerspecie start met een Bbk-melding die wordt ingediend bij het bevoegd gezag. Deze melding is gebaseerd op de werkwijze zoals omschreven in het bijbehorende inrichtingsplan. Tijdens de uitvoering wordt door het bevoegd gezag toegezien op het naleven van het Bbk en het ingediende inrichtingsplan. De uitvoering van een herinrichting zal binnen een beperkt aantal jaren moeten bijdragen aan de gewenste ontwikkeling. Goede communicatie naar omwonenden en betrokkenen omtrent de activiteiten tijdens de uitvoering is een taak voor de toepasser / initiatiefnemer.

Beheer (H6)

Na het bereiken van de gewenste eindsituatie wordt de locatie in beheer genomen. De eigenaar van de plas is verantwoordelijk voor een goed beheer en het in stand houden van de toepassing. Hiervoor zijn diverse mogelijkheden die per locatie afgewogen moeten worden. Deze fase dient in het inrichtingsplan goed beschreven te worden.

Schematisch overzicht van het proces

Het totale proces van herinrichting is in onderstaande tabel geschetst, in de navolgende hoofdstukken van deze handreiking worden de vier onderdelen van het proces nader toegelicht.

	Sturing	Initiatief	Uitvoering	Beheer
Provincie	Regie en gewenste ontwikkelingen vastleggen in provinciale verordening			
Waterbeheerder / bevoegd gezag Bbk	Water(beheer)plannen	Toets Bbk-melding en inrichtingsplan	Controle en handhaving	Controle instandhouding
Gemeente	Bestemmingsplan			
Initiatiefnemer / toepasser en of eigenaar	Inspraak op provinciale verordeningen	Inrichtingsplan en melding Communicatie/afstemming omgeving	Registratie en monitoring Communicatie omgeving	Monitoring toepassing Beheer eindsituatie
Burger en belangenorganisaties	Inspraak op provinciale verordeningen	Input leveren voor inrichting en werkwijze		

2.3 Afstemming en inspraak

Voor omwonenden en betrokken organisaties is in het gehele proces een aantal momenten waarop zij inbreng kunnen leveren. Op het moment van voorbereiding en vastleggen van gewenste ontwikkelingen in regionale plannen (inspraak) en op het moment van de uitwerking van lokale initiatieven in een inrichtingsplan (afstemming).

Inspraak

Een herinrichting grijpt in op het huidige gebruik en de bestaande functie van de diepe plas. Het is dan ook een taak voor de regio om de gewenste locaties voor herinrichting vast te leggen. De provincie heeft hierbij de regierol naast een eigen sturende rol. De regierol bestaat uit het faciliteren van het proces en het samenbrengen van betrokken overheden, omwonenden en overige belanghebbenden om de gewenste ontwikkeling van een gebied vast te stellen. De sturende rol bestaat uit het vastleggen van de gewenste gebiedsontwikkelingen en de betekenis die dit heeft voor het herinrichten van plassen (wel of niet gewenst). Het is belangrijk dat hierbij samen met deze betrokken overheden en organisaties gesproken wordt over de criteria voor de prioritering, nut en functionaliteit. Omwonenden en andere belanghebbenden kunnen hier vervolgens via de gebruikelijke democratische besluitvormingsprocessen hun zienswijzen inbrengen, zie hiervoor paragraaf 3.2.

Afstemming

Zodra een initiatiefnemer een plan heeft voor een bepaalde locatie dat past binnen de gewenste ontwikkelingen, dan is het aan de initiatiefnemer om dit plan te ontwikkelen en af te stemmen met de lokale betrokkenen. Het bevoegd gezag kan hierbij ook in een vroeg stadium aangeven welke aanvullende randvoorwaarden gelden voor de betreffende locatie (zie hoofdstuk 4, paragraaf 4.4). Tijdens de uitvoering zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat binnen de gestelde wettelijke kaders gewerkt wordt en betrokken partijen op de hoogte moeten houden.

3 Sturing nuttige en functionele herinrichtingen

Herinrichting van een diepe plas is geen doel op zich, maar onderdeel van de gewenste ontwikkeling van het gebied daaromheen. Deze gewenste ontwikkeling wordt op verschillende niveaus bepaald: in provinciale plannen, waterplannen, natuurontwikkelingsplannen of in gemeentelijke plannen.

In dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe de betrokken regionale overheden kunnen sturen op de ontwikkelingen binnen hun beheergebied en hoe de herinrichting van plassen daarin vormgegeven wordt. Hiermee wordt duidelijk waar en wanneer besloten wordt of herinrichting van een plas inderdaad gewenst is en hoe dit (juridisch) kan worden verankerd.

Hiermee wordt invulling gegeven aan de volgende vragen:

1. Welke plassen zijn er in het gebied en welke kenmerken hebben deze?
2. Welke ontwikkelingen zijn gewenst en gepland in het gebied?
3. Hoe worden de gewenste en ongewenste ontwikkelingen vastgelegd?

Vanuit de maatschappij wordt een oproep gedaan aan de verantwoordelijke decentrale overheden om pro-actief te beschouwen of beantwoording van deze vragen voor hun regio noodzakelijk is.

3.1 Bepalen gewenste ontwikkelingen

Op het moment dat voldoende informatie voorhanden is van de plassen kan een prioritering uitgevoerd worden. Het prioriteren geeft niet direct een overzicht van de top 5 of top 10 van plassen die heringericht kunnen worden, het vergroot het inzicht in de mogelijkheden en wensen voor een bepaald gebied. Zo kunnen overheden goed inspelen op mogelijke initiatieven vanuit de markt en hier waar nodig sturing aan geven. De prioritering start met het in beeld brengen van de aanwezige plassen en de wensen, bijvoorbeeld op het gebied van natuur- en gebiedsontwikkeling. Hierbij kunnen natuur- en landschapsorganisaties bijvoorbeeld hun visie geven op de diepe plassen die zij beheren en de wensen die ze hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Hetzelfde geldt voor herinrichting vanwege andere argumenten: de betrokken en verantwoordelijke organisatie of overheid geeft aan waar de ontwikkelwensen liggen. De waterbeheerder geeft bijvoorbeeld aan waar, vanuit het oogpunt van het watersysteem, herinrichting gewenst of juist niet gewenst is.

Van de aanwezige diepe plassen in de regio worden een aantal criteria in beeld gebracht die effect hebben op de afweging of een diepe plas heringericht kan worden. Het is van belang dat alle betrokken overheden en belanghebbende partijen in de regio mee kunnen denken met het opstellen van de criteria. Tijdens het opstellen van deze handreiking is ook met omwonenden gesproken. Voor hen zijn belangrijke aandachtspunten om mee te nemen bij het prioriteren:

- Afspraken over, en het huidig gebruik van de diepe plas
- De verbetering die herinrichten oplevert
- Draagvlak omwonenden
- Aansluiten bij reeds lopende activiteiten (bijvoorbeeld huidige zandwinningen)
- Omvang van de plas (liever één grote dan vele kleinere herinrichtingen)
- Beperken van hinder en overlast (ruime afstand van woningen)

Met deze aandachtspunten en de kennis en ervaring uit reeds uitgevoerde studies zijn vier thema's te benoemen waarbinnen verschillende criteria uitgewerkt kunnen worden:

- Omgeving
- Waterkwaliteit
- Maatschappelijke aspecten
- Uitvoerbaarheid/exploitatie

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van mogelijk te gebruiken criteria voor het prioriteren van gewenste of ongewenste ontwikkelingen. Iedere regionale overheid kan zelf overwegen een dergelijke studie uit te voeren.

Zodra van de locaties de relevante criteria in beeld zijn gebracht, kan overgegaan worden tot het rangschikken van de locaties. Op dat moment wordt inzicht verkregen in de mogelijkheden binnen een bepaald gebied. Daarbij kan ook aandacht worden besteed aan de kans dat teveel initiatieven tegelijk gestart worden in een gebied, waardoor deze vanwege een tekort aan grond en baggerspecie niet binnen een redelijke termijn het gewenste eindresultaat opleveren. De hoeveelheden beschikbaar materiaal kunnen daarvoor meegewogen worden bij het vaststellen van de gewenste ontwikkelingen. Onderling kunnen de criteria een weging krijgen, zodat bijvoorbeeld kan worden gekozen het huidige gebruik van de plas zwaarder mee te laten tellen dan het realiseren van nieuwe natuur.

3.2 Gewenste ontwikkeling vastleggen

Op basis van de uitkomst van de geschiktheidsbepaling wordt voor het gebied een visie opgesteld waarin de gewenste ontwikkelingen worden aangegeven. Hiervoor zijn diverse vormen denkbaar. Vastgelegd kan worden waar welke ontwikkeling gewenst is, maar er kan ook gekozen worden voor het vastleggen van ongewenste ontwikkelingen voor de plassen.

Provinciale plannen

Met name de provinciale verordeningen zijn geschikt om op bovenlokaal niveau aan te geven welke ontwikkelingen gewenst zijn voor bepaalde gebieden, en hoe herinrichting van plassen daarin past.

De provincie kan op basis van de volgende wetten een verordening vaststellen:

- Provinciewet
- Wet ruimtelijke ordening (artikel 4.1)
- Wet milieubeheer (artikel 1.2)
- Waterwet (art 2.8/2.10)

Deze wetten behartigen elk een ander belang. Zo ziet een verordening op basis van de Provinciewet toe op een "goede provinciale huishouding". De provincie regelt hierin hetgeen zij noodzakelijk acht voor een goede gang van zaken binnen de provincie. Hoewel dit belang zeer breed is ligt het vastleggen van ontwikkelingen voor diepe plassen in een provinciale verordening op grond van de Provinciewet niet voor de hand.

Een provinciale verordening op basis van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) regelt zaken met een provinciaal belang met het oog op een "goede ruimtelijke ordening". Aangezien de herinrichting van een diepe plas in veel gevallen een ruimtelijk effect heeft kan de provincie in een provinciale verordening op basis van de Wro bepalen welke ruimtelijke ontwikkelingen zij daar wenselijk vindt. Een provinciale ruimtelijke verordening richt zich tot de overheidsorganen

die ruimtelijke besluiten nemen en verankeren in bestemmingsplannen, inpassingsplannen en beheersverordeningen.

Gemeenten dienen ervoor zorg te dragen dat bestemmingsplannen in lijn zijn met de provinciale verordening. Provinciale regels werken dus via het bestemmingsplan richting burgers. De Wro bepaalt dat een bestemmingsplan, dat strijdig is met de provinciale verordening, binnen één jaar na de inwerkingtreding moet zijn aangepast, tenzij bij de verordening een andere termijn is gesteld (zie art. 4.1, tweede lid, Wro). Zonder een additionele implementatiebescherming heeft de burger niets met de verordening te maken, in die zin dat hij/zij daaraan niet gebonden is. De norm in de verordening geldt immers voor gemeentelijke bestuursorganen. Pas door vertaling van de provinciale regel in het bestemmingsplan is de burger en dus ook de initiatiefnemer aan de normen gebonden.

De Wro biedt (art. 4.1 lid 3) de mogelijkheid aan de provincie om voor de periode tussen de inwerkingtreding van een regel in de provinciale verordening en de aanpassing van het bestemmingsplan een "implementatiebescherming" te realiseren. Dan kunnen de provinciale regels ook de burger binden, nog voordat het bestemmingsplan is aangepast.

Ook op basis van de Wet milieubeheer (Wm) kan een provincie een provinciale verordening vaststellen, de zogenaamde provinciale milieuverordening (PMV). Hierin kan de provincie regels stellen ten behoeve van het milieu. In tegenstelling tot de provinciale ruimtelijke verordening, richt deze verordening zich tot een ieder. Aangezien de herinrichting van een diepe plas ook een duidelijke milieucomponent heeft, leent ook de PMV zich om regels te stellen aan het herinrichten van plassen op een bepaalde plek.

Ten slotte kent ook de Waterwet (Wtw) de mogelijkheid tot het opstellen van een provinciale verordening. De Waterwet geeft expliciet aan wat er in een dergelijke verordening moet worden geregeld, zoals de toedeling van beheer van watersystemen aan waterschappen of particulieren. De Wtw leent zich niet voor het stellen van nadere regels ten aanzien van diepe plassen.

Extra toelichting:

Een verordening -zoals hierboven omschreven- mag niet in strijd zijn met hogere regelgeving. Zo kan in een verordening niet worden geregeld dat alleen een bepaald type of kwaliteit materiaal mag worden toegepast omdat dit in het Bbk reeds geregeld is. Een verordening kan in sommige gevallen wel *nadere regels* stellen aan aspecten die al door hogere wetgeving worden geregeld, mits deze wetgeving niet uitputtend is bedoeld.

Waterbeheerplan

Herinrichting van plassen raakt direct de belangen van de eigenaar en de waterbeheerder. De waterkwaliteitsbeheerder is bevoegd gezag in het kader van het Besluit bodemkwaliteit. Het is daarom van belang dat de waterkwaliteitsbeheerder een visie heeft op de plaats van herinrichtingen van diepe plassen die gelegen zijn binnen het watersysteem. Het op orde houden van een bepaald watersysteem (bijv. vanwege veiligheid of gewenste waterkwaliteit in relatie tot beoogde doelen vanuit de KRW of anderszins) kan bijvoorbeeld betrokken worden bij het onderbouwen van een wens tot herinrichting van een van de diepe plassen in een watersysteem. Deze visie kan worden opgenomen in het waterbeheerplan waarin ontwikkeling en beheer van het watersysteem wordt vastgelegd. Op waterbeheerplannen is inspraak mogelijk.

De waterbeheerplannen van Rijkswaterstaat en de waterschappen zijn in 2009 voor zes jaar vastgesteld. In deze periode kan door de waterbeheerder een functiewijziging tussentijds worden vastgesteld als aanvulling op het waterplan.

Natuurplannen

Wanneer uit oogpunt van natuurontwikkeling herinrichting van waterplassen gewenst is, wordt dit beschreven in natuurbeheerplannen en inrichtingsplannen. Ook die plannen worden op enig moment vertaald in ruimtelijke planvorming door de provincies, en op dat moment is er dus ook inspraak mogelijk.

Gemeentelijke plannen

Herinrichting van een bepaalde plas kan evenals andere ingrepen de belangen van de gemeente raken. De gemeentelijke bestemmingsplannen bieden een mogelijkheid om de ruimtelijke wensen van een gemeente vast te leggen en dienen afgestemd te zijn op de waterbeheerplannen, zodat de waterbelangen ruimtelijk vertaald en geborgd zijn. Hierbij geldt ook weer dat een duidelijke ruimtelijke relevantie aanwezig moet zijn voor het vastleggen van een gewenste of ongewenste ontwikkeling in het bestemmingsplan.

Nota bodembeheer

Het Bbk leent zich door het gebruik van lokale maximale waarden voor sturing op de gewenste bodemkwaliteit van het gebied. Met lokale maximale waarden kan worden bepaald welke kwaliteit grond of baggerspecie binnen een bepaald gebied mag worden toegepast, met het oog op de functies en gewenste bodemkwaliteit voor dat gebied. Deze lokale maximale waarden hebben echter -in het geval van een grootschalige bodemtoepassing- alleen invloed op de kwaliteit van de leeflaag en niet op de toepassing als geheel. Op het vaststellen van gebiedsspecifiek beleid zijn de geldende inspraakprocedures van toepassing.

Inspraak

Op de hierboven beschreven plannen is inspraak mogelijk. Binnen deze structuur van planvorming en inspraak kunnen alle actoren vanuit hun belang betrokken worden, volgens de normale democratische procedures van de Algemene wet bestuursrecht: inspraak op ontwerp, en indien gewenst na vaststelling bezwaar/beroep. Hiermee is publieksparticipatie en inspraak gewaarborgd.

3.3 Nuttige en functionele toepassing

Om op grond van het Bbk grond of baggerspecie te mogen toepassen moet een specifieke toepassing zowel nuttig als functioneel zijn. Men dient in het oog te houden dat het Bbk het kader biedt voor de toepassing, het kan geen aanleiding zijn. Benadrukt wordt dat hiermee een koppeling gemaakt is tussen artikel 35 van het Bbk en de ruimtelijke- of waterplannen. De aanleiding voor herinrichting moet gegeven worden in de gewenste ontwikkelingen en de ruimtelijke of waterplannen waarin dit is vastgelegd. De herinrichting moet bijdragen aan de ontwikkeling van de plas en het gebied.

Nuttig

In artikel 35 van het Bbk worden negen handelingen omschreven die aangemerkt zijn als nuttige toepassing. Deze handelingen zijn afkomstig uit het Europese afvalstoffenrecht. In de Nota van Toelichting bij het Bbk worden deze handelingen nader toegelicht.

Functioneel

Een concrete toepassing die aan te merken is als een nuttige toepassing van artikel 35 Bbk is echter pas toegestaan, indien voldaan is aan de twee criteria voor functionaliteit (art. 5):

a) Er mag niet meer materiaal worden toegepast dan nodig is voor de toepassing.

Zo wordt een geluidswal die hoger is dan nodig om het geluid te weren niet gezien als functioneel;

b) De toepassing moet volgens de gangbare maatstaven:

- nodig zijn op de plaats waar deze plaatsvindt, en
- onder de omstandigheden waaronder deze plaatsvindt.

Zo wordt een geluidswal in een gebied zonder geluidsgevoelige objecten niet gezien als nuttig en functioneel.

Artikel 5 bepaalt het toepassingsbereik van het Bbk en geeft twee criteria voor functionaliteit, waarmee afdoende wordt gewaarborgd dat bouwstoffen, grond of baggerspecie alleen worden benut voor (maatschappelijk noodzakelijke) toepassingen waarbij de toe te passen hoeveelheden begrensd zijn tot hoeveelheden die daadwerkelijk nodig zijn voor deze toepassingen.

In de praktijk betekent dit artikel dat altijd een goede civieltechnische, bouwtechnische, of zelfs esthetische onderbouwing bij de initiatiefnemer beschikbaar moet zijn, welke afhankelijk is van het doel van de toepassing van de grond of baggerspecie. Naar derden moet altijd goed kunnen worden gemotiveerd waarom de toepassing voldoet aan de eisen van functionaliteit (dit is aan de initiatiefnemer).

In het inrichtingsplan dat door de initiatiefnemer of eigenaar wordt opgesteld wordt onderbouwd dat de concrete toepassing voldoet aan de criteria voor functionaliteit. In het volgende hoofdstuk wordt hierop nader ingegaan.

4 Voorbereiding initiatief

4.1 Afstemming

Het initiatief tot het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas wordt uitgewerkt door de initiatiefnemer of eigenaar van de locatie waar deze toegepast wordt. Deze stelt hiervoor een inrichtingsplan op. Dit plan wordt vooraf besproken met lokale en regionale overheden die kunnen aangeven of de gewenste inrichting past binnen de ontwikkeling van het betreffende gebied. Tevens kunnen in dit stadium de gevoeligheden binnen het gebied goed naar voren komen. Indien door de diverse regionale en lokale overheden het initiatief als geschikt wordt aangemerkt op basis van hun ruimtelijke- of waterplannen, is een volgende stap om met eventuele omwonenden en overige belanghebbenden de inrichting te bespreken. Hierbij wordt in ieder geval ingegaan op het beperken van de overlast, de duur van de uitvoering en de inrichting van de eindsituatie.

De huidige situatie van de plas, het verwachte eindbeeld en de manier waarop dit gerealiseerd gaat worden dienen duidelijk aangegeven te worden in het inrichtingsplan. Verder dient aandacht besteed te worden aan de mogelijke overlast die kan ontstaan (verkeer) tijdens de uitvoeringsfase. Dit is onlosmakelijk verbonden aan het overleg dat gevoerd wordt met de betrokken overheden en omwonenden of gebruikers van de locatie. De inbreng van de omgeving kan variëren van het organiseren van een informatiebijeenkomst tot het gezamenlijk met de omgeving ontwerpen van de toekomstige inrichting.

4.2 Inrichtingsplan

Op hoofdlijnen dient het inrichtingsplan aan te geven wat het doel (nut en functionaliteit) van de herinrichting is, waar dit al in (ruimtelijke) plannen is vastgelegd, hoe dit doel bereikt gaat worden en hoe aan de eisen vanuit het Bbk en mogelijke aanvullende eisen voldaan wordt. Tevens dient hierin aangegeven te worden hoe omgegaan wordt met de omgeving (omwonenden, betrokken organisaties). Tot slot dient aangegeven te worden hoe eventuele monitoring plaats gaat vinden en het beheer van de plas na afronding vormgegeven is. Het inrichtingsplan wordt ingediend door de toepasser / initiatiefnemer, als onderdeel van de melding die in het kader van het Bbk noodzakelijk is. De eigenaar is te allen tijde verantwoordelijk voor het behalen en behouden van de doelstellingen van de herinrichting (ongeacht de afspraken die de eigenaar met de initiatiefnemer of toepasser heeft gemaakt). De toepasser (zoals bedoeld in het Bbk) is verantwoordelijk voor het op juiste wijze naleven van de regelgeving met inachtneming van de zorgplicht.

Inhoudelijke onderdelen van het inrichtingsplan:

1. locatiebeschrijving
2. onderbouwing initiatief /doel van herinrichting (nut en functionaliteit)
3. gewenste inrichting locatie
4. betrokkenen (ook burgers) en rolverdeling
5. uitvoeringsaspecten (ook mogelijke overlast)
6. monitoring
7. oplevering en beheer
8. financiering monitoring en zekerheden

Toelichting:

- 1) De diepe plas dient uiteraard goed beschreven te worden. Hierbij moet ingegaan worden op de ligging, de omgeving, het eigendom, het huidige gebruik en de huidige kwaliteit van de plas. Eventueel wordt aangegeven of de plas onderdeel uitmaakt van een grote(re) gebiedsinrichting (bijv. Ruimte v.d. Rivier).
- 2) Het doel van de herinrichting wordt beschreven. Daarbij moet ingegaan worden op nut en functionaliteit van de herinrichting of verondieping. De initiatiefnemer geeft aan of de herinrichting past binnen de gewenste ontwikkeling voor de locatie en de koppeling met de ruimtelijke plannen. Hierin wordt de verbetering ten opzichte van de huidige situatie ook aangegeven.
- 3) In het inrichtingsplan moet duidelijk de eindsituatie aangegeven worden en het tijdsplan waarbinnen dit gerealiseerd gaat worden. De initiatiefnemer toont aan dat voldoende materiaal beschikbaar is om de herinrichting te voltooien en geeft aan op welke wijze omgegaan wordt met onverhoopt minder beschikbaar materiaal. Dit vormt de kern van het plan en hierbij dient de huidige (nul)situatie als uitgangspunt (oppervlaktewaterkwaliteit, waterbodemkwaliteit, hoogte waterbodem en ecologische nulsituatie). Tevens wordt voor deze aspecten het eindbeeld geschetst, zoals de te bereiken doelstellingen ten aanzien van natuurdoelstellingen (Natura 2000) en bijbehorende waterkwaliteit. De typologie van de KRW kan bijvoorbeeld gebruikt worden om het einddoel te schetsen wanneer natuurontwikkeling het doel van de herinrichting is.
- 4) Het gevolgde proces en de contacten die tijdens het opstellen van het inrichtingsplan zijn geweest met overheden en eventuele belanghebbenden wordt aangegeven in het inrichtingsplan. Hier wordt geschetst wie welke rol heeft tijdens de uitvoering. Wat is bijvoorbeeld de rolverdeling tussen de eigenaar en de initiatiefnemer en wie is verantwoordelijk voor de communicatie met de omwonenden en gemeente en waterkwaliteitsbeheerder. Tevens worden overige benodigde andere vergunningen en afspraken betreffende de herinrichting aangegeven. Deze gegevens dienen zo concreet mogelijk aangegeven te worden (namen en contactgegevens).
- 5) Hierin worden uitvoeringsaspecten aangegeven zoals:
 - ✓ de toe te passen grond en baggerspecie,
 - ✓ de toe te passen technieken,
 - ✓ werktijden en contactgegevens uitvoering,
 - ✓ werkafspraken (overleg, aanleveren van gegevens) met bevoegd gezag en gemeente,
 - ✓ fasering in uitvoering en oplevering,
 - ✓ het voorkomen van overlast.
- 6) Onder de monitoring worden verschillende aspecten aangegeven. Aangegeven wordt hoe de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag aantoonbaar te voldoen aan de eisen uit het Bbk en deze handreiking en de eventueel afgegeven vergunningen voor de herinrichting. Eventuele aanvullende eisen voor vrij liggende kwetsbare plassen (zie 4.4) vanuit het bevoegd gezag kunnen aanleiding zijn voor een monitoringsplan. Hierin dient aangegeven te worden hoe de initiatiefnemer aantoonbaar dat de gewenste eindsituatie bereikt wordt en welke actie ondernomen wordt indien deze niet behaald wordt (terugvalscenario), en hoe eventuele monitoring van milieueffecten wordt ingevuld en uitgevoerd.
- 7) De verantwoordelijkheid voor het beheer van de toepassing ligt bij de eigenaar van de locatie. In het inrichtingsplan wordt eenduidig aangegeven wie verantwoordelijk is voor het realiseren van de doelstellingen en wie verantwoordelijk is voor het beheer van

de herinrichting. Verder dient in het inrichtingsplan duidelijk te worden aangegeven hoe de overdracht na afronding van de herinrichting plaats vindt. Welke gegevens worden hiervoor aangeleverd, wanneer wordt geconstateerd dat de doelstelling behaald is en op welke wijze wordt gecontroleerd of de herinrichting nog voldoet aan het beoogde eindresultaat.

- 8) In het inrichtingsplan moet desgewenst worden beschreven hoe de financiële reserveringen zijn gewaarborgd zodat de jaarlijkse kosten van de monitoring zijn gedekt, en moet worden aangetoond dat er voldoende zekerheden zijn voor eventuele uitvoering van een terugvalscenario.

4.3 Toets waterkwaliteitsbeheerder

Het inrichtingsplan wordt ruim voorafgaand aan de 1e melding in het kader van het Bbk ingediend bij de waterkwaliteitsbeheerder (bijvoorbeeld vier weken). Deze toetst de beoogde inrichting aan de provinciale verordeningen, bestemmingsplannen of waterplannen die zijn vastgesteld voor de betreffende plas of het gebied waarin de plas ligt (zie hoofdstuk 3). Als het inrichtingsplan niet voldoet aan de gewenste ontwikkeling kan het initiatief alleen nog doorgang vinden indien het initiatief en de plannen met elkaar in overeenstemming worden gebracht. Bij wijziging van een verordening of plan zal een procedure doorlopen moeten worden die voldoet aan de Algemene wet bestuursrecht, zodat inspraak en mogelijkheden voor het indienen van zienswijzen, bezwaar en beroep gewaarborgd zijn.

Of de herinrichting van een specifieke plas inderdaad nuttig en functioneel is, wordt dus niet alleen op basis van het Bbk bepaald maar in de eerste plaats op basis van de vastgestelde plannen (waterplannen, ruimtelijke plannen, natuurplannen etc). Dit is in de voorgaande paragrafen beschreven. In het inrichtingsplan voor de plas moet dan ook worden aangegeven wat het nut van deze verondieping is en waar het nut van deze verondieping is vastgelegd.

- Als in een ruimtelijk of waterplan herinrichting als wenselijk is aangegeven is daarmee het nut van herinrichting al democratisch vastgesteld, en is geen verdere discussie noodzakelijk,
- Als de herinrichting van de plas conflicteert met de bestaande bestemming, kan het initiatief niet doorgaan totdat de plannen gewijzigd worden (via de hiervoor geldende Awb-procedures),
- Als in het ruimtelijk plan of in een water(beheer)plan niets expliciet is geregeld over verondieping van de plas, moet het nut van de verondieping alsnog onderbouwd worden. Daarvoor dient de initiatiefnemer in overleg te treden met de stakeholders en omgeving van de plas, voor zover dat nog niet heeft plaatsgevonden in het kader van de inrichting van het gebied. Op basis van dit (ruimtelijke) proces (eventueel binnen een gebiedsproces) wordt nut en functionaliteit vastgesteld en wordt door het bevoegd gezag beoordeeld of het ruimtelijke plan of water(beheer)plan aanpassing behoeft. Nut en functionaliteit worden verwoord in het inrichtingsplan.

Toetsen aan de algemene voorwaarden van het Bbk

Het inrichtingsplan wordt vervolgens door het bevoegd gezag getoetst aan de eisen van het Bbk. Naast de toets aan nut en functionaliteit zijn in art. 42 Bbk de wijze van melden van de toe te passen partijen grond en baggerspecie met de milieuhygiënische eisen aangegeven. Aan alle voorwaarden zoals gesteld door het Bbk dient voldaan te worden.

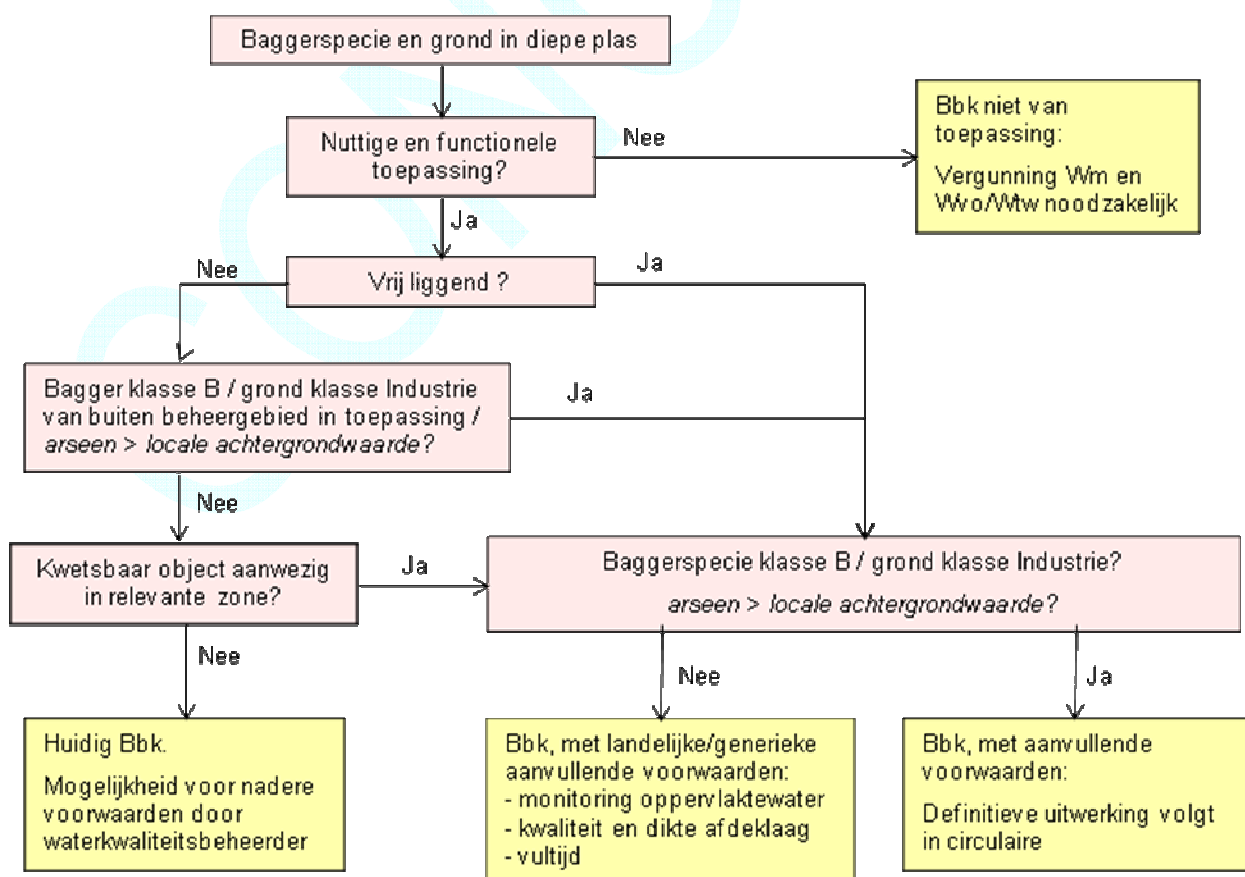
Toets aan andere wet- en regelgeving

Naast een Bbk-melding kunnen andere vergunningen nodig zijn, zoals bijv. een (gemeentelijke) aanlegvergunning, een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) of een ontheffing in het kader van de Keur of Flora- en Fauna wet. Daarnaast zal er voor buitendijkse gebieden een vergunning nodig zijn op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) of met ingang van 2010 op grond van de Waterwet (Wtw). Deze vergunningen worden hier verder niet uitgewerkt. Wel wordt hiermee benadrukt dat naast het Bbk ook andere wettelijke kaders een rol kunnen spelen in het geval van herinrichting.

4.4 Aanvullende regels

De (regionale) waterkwaliteitsbeheerders hebben aangegeven aanvullende regels te willen stellen voor onder meer het nutriëntengehalte, zwevend stof en vultijd. In specifieke situaties, zoals in het geval van kwetsbare objecten in de nabijheid van een diepe plas, adviseert de Commissie Verheijen de toepassingscriteria aan te scherpen ter bescherming van het grondwater als er klasse B of grond klasse Industrie wordt toegepast. In lijn met het advies is, afhankelijk van de lokale omstandigheden van een diepe plas, een beleidsmatige onderverdeling gemaakt in verschillende typen diepe plassen. Aspecten als de kwaliteit van het toe te passen materiaal en de aanwezigheid van kwetsbare objecten in de nabijheid van een diepe plas bepalen of en zo ja, welke aanvullende voorwaarden kunnen worden gesteld bij herinrichting. Om deze aanvullende milieuhygiënische randvoorwaarden te structureren is op basis van het rapport van de Commissie Verheijen een denklijn ontwikkeld.

Denklijn herinrichting diepe plassen

Via de denklijn kan getoetst worden welke partijen grond en baggerspecie in wat voor soort plas toegepast kunnen worden, en of in een bepaalde soort plas aanvullende voorwaarden gelden. Voor de volledigheid is ook het Wm-spoor opgenomen in het schema, dit valt buiten het bereik van deze handreiking. De termen die in het schema gebruikt worden zijn toegelicht in bijlage 1.

Huidige Bbk

Voor niet vrij liggende plassen (zoals plassen in uiterwaarden of boezemsystemen) geldt dat grond of baggerspecie uit het eigen beheergebied of watersysteem zonder aanvullende voorwaarden onder de huidige regels van het Bbk toegepast kan worden. Hierbij mag de grond of baggerspecie geen verhoogde arseengehalten bevatten, mogen geen kwetsbare objecten in de relevante zone liggen en uiteraard moet ook voor deze toepassing een inrichtingsplan opgesteld worden. De waterbeheerder kan op basis van de zorgplicht via beleidsregels wel aanvullende voorwaarden stellen.

Uitwerking advies rondom Arseen

- Arseen > AW2000 in generieke zin alleen toepassen in diepe plassen die zijn gelegen in die gebieden waar reeds een verhoogde achtergrondwaarde aanwezig is. Conform de 'denklijn putten' mag grond en bagger met een gehalte > AW2000 in generieke zin worden toegepast indien het gehalte lager ligt dan of gelijk is aan de lokale achtergrondwaarde. Indien het gehalte hoger ligt dan de lokale achtergrondwaarde dient een locatiespecifieke beoordeling doorlopen te worden inclusief besluitvorming.
- Bepaling lokale achtergrondwaarde op basis van waterbodemonderzoek van de plas conform protocollen Rbk
- De waterkwaliteitsbeheerder van een plas kan aan iedere aanbieder van grond en baggerspecie vragen om via analyse van de aangeboden grond/bagger aan te tonen dat Arseen < AW2000 wel voldoet aan de lokale achtergrondwaarde.

Aanvullende voorwaarden bij toepassing bagger klasse A / grond klasse wonen

Indien het de herinrichting van een vrij liggende plas betreft worden de hierna omschreven aanvullende generieke voorwaarden gesteld op grond van de zorgplicht. Hierbij gaat het met name om het beschermen van de oppervlaktewaterkwaliteit voor stoffen die niet opgenomen zijn in het Bbk.

P-gehalte en P/Fe ratio

Ter beperking van de kans op eutrofiëring mogen geen partijen grond of bagger worden toegepast met een gemiddeld totaal-fosfaatgehalte hoger dan 1,36 g P/kg waarbij tevens de P/Fe-ratio gemiddeld niet groter mag zijn dan 0,055. De P/Fe-ratio geldt alleen voor de leeflaag. In overleg met de waterkwaliteitsbeheerder kan bepaling van de gehalten P en Fe achterwege worden gelaten voor partijen grond en baggerspecie die gezien hun herkomst onverdacht zijn met betrekking tot nutriënten (bijvoorbeeld zand afkomstig uit diepere ondergrond of van onbelaste gebieden).

Verder geldt dat plassen die deel uitmaken van open (meso- tot eutrofe) watersystemen minder kwetsbaar zijn voor emissies van nutriënten vanuit het in te brengen materiaal dan geïsoleerde (oligo- tot mesotrofe) plassen. Voor deze open watersystemen kan de externe fosfaatbelasting maatgevend zijn en blijven en is de emissie en nalevering vanuit het ingebrachte materiaal eventueel van ondergeschikt belang. Dit geldt met name voor het materiaal dat onder de afdeklaag wordt aangebracht. Afhankelijk van de lokale situatie kan de waterkwaliteitsbeheerder besluiten de fosfaatlimiet van 1,36 g P/kg niet te hanteren.

N-gehalte

Ter beperking van de kans op eutrofiering in stikstof-gelimiteerde plassen (komt vooral voor in de kustgebieden) kan het wenselijk zijn om normen te stellen voor het stikstofgehalte in de toe te passen grond of baggerspecie. Stikstofconcentraties in de waterbodem kunnen oplopen tot tientallen mg/kg.

P.M.?

Fe/S ratio

Ook de Fe/S ratio is van belang voor vastlegging van fosfaat. P.M.

Vultijd

Ten aanzien van de vultijd wordt gesteld dat binnen tien jaar na de start van de verondieping het doel van de herinrichting bereikt moet zijn. Dit betekent dat in het inrichtingsplan voldoende borging moet zijn aangegeven dat deze doelen gehaald kunnen worden binnen de gestelde termijn. De herinrichting kan daarbij wel opgedeeld worden in compartimenten. Via deze compartimentering (fasegewijze uitvoering) dient te worden gewaarborgd dat er ook bij een tegenvallend aanbod van grond/baggerspecie binnen 10 jaar tot een functionele afronding kan worden gekomen.

De waterbeheerder heeft de mogelijkheid om in overleg met de initiatiefnemer afwijkende gehalten voor te schrijven, indien de specifieke lokale omstandigheden hierom vragen met betrekking tot een goed beheer van het oppervlaktewater.

Aanvullende voorwaarden bij toepassing bagger klasse B / grond klasse Industrie

Indien in een plas beoogd wordt om baggerspecie klasse B, grond klasse Industrie dan wel partijen herbruikbaar materiaal met arseengehalten boven de lokale achtergrondwaarden toe te passen of dat er sprake is van kwetsbare objecten, dient rekening gehouden te worden met aanvullende maatregelen, bovenop de maatregelen die gelden voor toepassing bagger max. klasse A / grond max. klasse wonen.

Op het moment van uitkomen van deze handreiking is er nog geen besluit genomen over welke aanvullende maatregelen dit betreffen. De handreiking schetst de lijn waarover besluitvorming in het kader van de circulaire noodzakelijk is.

Door de werkgroep zandwinputten die namens het implementatieteam Bbk de handreiking ambtelijk heeft voorbereid worden twee richtingen geschetst:

1. Voor toepassing van genoemde kwaliteiten gelden aanvullend op de voorwaarden die gelden voor toepassing bagger max. klasse A / grond max. klasse wonen, generieke aanvullende voorwaarden (waarschijnlijk vertaald in aanvullende eisen aan in te brengen materiaal of een voorziening), die niet afhankelijk zijn van locatiespecifieke omstandigheden. Toepassing van genoemde kwaliteiten is alleen mogelijk indien een set van aanvullende maatregelen ervoor zorgt dat toepassing verantwoord is voor het milieu. In lijn met de andere toepassingen die conform het Besluit bodemkwaliteit kunnen plaatsvinden, is monitoring van het grondwater (en eventueel hieraan gekoppeld terugvalscenario voor grondwater) niet noodzakelijk.
2. Voor toepassing van genoemde kwaliteiten gelden aanvullend op de voorwaarden die gelden voor toepassing bagger max. klasse A / grond max. klasse wonen, generieke aanvullende voorwaarden, die gebaseerd zijn op locatiespecifieke omstandigheden die op basis van een uitvoerige studie van het gebied inzichtelijk worden gemaakt. Bij deze variant is de noodzaak van monitoring van het grondwater afhankelijk van de locatiespecifieke omstandigheden en beleidsmatige wens en zal met name ingegeven

zijn in het aantonen dat het Besluit, inclusief aanvullende voorwaarden op basis van studies naar locatiespecifieke omstandigheden, inderdaad voldoende waarborgen biedt.

Voor de eerste variant is geen inspraak (incl. bezwaar en beroep) op de milieuhygiënische aspecten benodigd aangezien de generieke regels zodanig worden aangescherpt dat deze voldoende waarborg tegen aantasting van het milieu bieden. Voor de tweede variant dient de noodzaak tot inspraak op de milieuhygiënische aspecten nog te worden bepaald.

Variant 1: Generieke aanvullende voorwaarden voor alle situaties

Bij deze variant wordt op grond van de bestaande kennis aangegeven welke klasse B of klasse Industrie wel of niet in combinatie met een voorziening (bijvoorbeeld een afdichtende en/of absorberende laag) in elke willekeurige diepe plas kan worden toegepast. In de circulaire en de handreiking die als onderdeel daarvan wordt opgesteld, zal dit inzichtelijk worden gemaakt. De initiatiefnemer hoeft geen methodiek, zoals bij variant 2, te doorlopen. Indien een voorziening noodzakelijk is, dient de initiatiefnemer in het inrichtingsplan aan te geven hoe hij de betreffende voorziening gaat aanbrengen.

Variant 2: Locatiespecifieke aanvullende voorwaarden

De locatiespecifieke beoordeling vindt plaats door het doorlopen van een methodiek, die op dit moment in opdracht van VROM, V&W en LNV wordt opgesteld en onderdeel zal uitmaken van deze handreiking en de circulaire. Via deze methodiek kan worden afgeleid of het toepassen van klasse B en Industrie, gegeven de lokale omstandigheden, verantwoord is en of er aanvullende voorwaarden gelden.

De initiatiefnemer dient de methodiek in het inrichtingsplan transparant te doorlopen en aan te geven hoe hij aan de aanvullende voorwaarden invulling geeft.

Als basis voor de nog op te leveren locatiespecifieke beoordeling wordt op dit moment aan initiatiefnemers geadviseerd om in lijn met het Advies van de Commissie Verheijen, een beschrijving in het inrichtingsplan te geven van:

- a. De bestaande situatie met onder meer:
 - Ligging van de plas en beschrijving van het gebied waarin de plas ligt, inclusief kwetsbare objecten,
 - Schematisatie bodemopbouw en geohydrologie onder en in de omgeving van de plas,
 - De huidige situatie met betrekking tot de waterhuishouding en geohydrologie,
 - De 0-situatie van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.
- b. De eindsituatie met onder meer:
 - De eindbestemming, inclusief indien relevant aquatisch natuurdoeltype, KRW-typing en gebiedsaanpassing,
 - De toekomstige waterhuishouding en geohydrologie.
- c. Het herkomstgebied en beoogde kwaliteiten grond en baggerspecie die worden toegepast,
- d. Verspreidingsberekeningen inclusief invloed op kwetsbare objecten en verwachte kwaliteit van grond- en oppervlaktewater,
- e. Kwaliteit en minimale dikte afdeklaag.

Bovengenoemde aspecten worden herzien op het moment dat de methodiek voor locatiespecifieke beoordeling gereed is.

5 Uitvoering herinrichting

De uitvoering van het initiatief vindt plaats conform de beschreven werkwijze in het inrichtingsplan. In het inrichtingsplan is aangegeven hoe de uitvoering vormgegeven wordt. Het vormt de leidraad voor zowel de uitvoerende organisatie als de controlerende instanties. In dit hoofdstuk worden een aantal uitvoerings-aspecten beschreven, en wordt waar nodig aangegeven hoe die ook in het inrichtingsplan hun plaats moeten krijgen.

Best beschikbare technieken

De uitvoering van de herinrichting moet uitgevoerd worden met de ‘best beschikbare technieken’. De initiatiefnemer neemt in het inrichtingsplan een onderdeel op waarin de voor en nadelen van deze technieken weergegeven zijn, daarbij aangevuld met een onderbouwing voor de te gebruiken techniek. De keuze kan gemaakt worden door o.a. rekening te houden met de aspecten bereikbaarheid, type grond of baggerspecie, eigenschappen locatie, omgeving locatie, belasting voor het milieu. Op de website www.bodemrichtlijn.nl is een overzicht beschikbaar voor de best beschikbare technieken.

Bodemvreemd materiaal

Bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om een lager percentage vast te stellen via gebiedsspecifiek beleid. Via contracteisen kunnen waterbeheerders instructies geven aan baggeraars om tijdens het baggerwerk grove bodemvreemde bestanddelen af te zeven. Handhaving moet er op toezien dat de initiatiefnemer zich aan de regels houdt.

Certificering en erkenning van uitvoerende organisaties

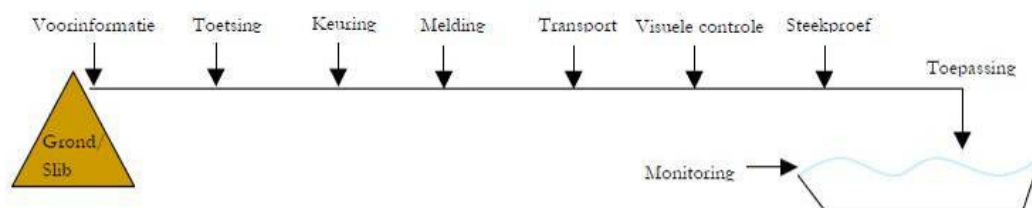
Onder andere op basis van het advies van de Commissie Verheijen worden herinrichtingen van diepe plassen ondergebracht onder het systeem van certificering en erkenning op basis van SIKB BRL 9335 Grond (en baggerspecie). Het advies geldt voor alle typen plassen. SIKB BRL 9335 is nu al opgenomen in bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit.

Naar verwachting is voorjaar 2010 een ontwerp protocol 9335-5 Grond en baggerspecie voor toepassing in diepe plassen (werktitel) beschikbaar. Het protocol wordt door SIKB opgesteld in samenspraak met alle betrokkenen en vastgesteld in het College van Deskundigen (CCvD) Bodembeheer. Op basis van dit protocol kunnen organisaties zich voor eind 2010 laten certificeren. De wettelijke erkenning (Kwalibo) voor de uitvoerende organisatie kan voorjaar 2011 worden geformaliseerd middels een aanvulling van de Regeling bodemkwaliteit.

5.1 Controle en handhaving

Het bevoegd gezag heeft vaak voor het herinrichten van diepe plassen een toezicht- en handhavingsplan. Voor het toezicht en de handhaving kan gebruik gemaakt worden van het HUM-Bbk (Handhavings Uitvoerings Methode – Besluit Bodemkwaliteit, zie www.bodemplus.nl). Binnen het kader van het Bbk is het van belang de controle vooraf goed vorm te geven, zeker omdat met het meldingsstelsel de controle reactief is. Uiteraard is met het inrichtingsplan en het opstellen daarvan zoveel mogelijk vooraf afgedicht. Na de melding van de initiatiefnemer dient gecontroleerd te worden of de toepassing voldoet aan de gestelde randvoorwaarden in het Bbk en het inrichtingsplan.

Onderstaand schema illustreert de controlemomenten die in het proces van verondieping zijn 'ingebouwd'.

Naast de opgelegde kwaliteitsborging controleert het bevoegd gezag tijdens de uitvoering van de herinrichting of verondieping of de toepassing uitgevoerd wordt conform het ingediende inrichtingsplan. Deze controle is gericht op:

- het bereiken van de gewenste inrichting,
- het werken binnen de gestelde kaders van het Bbk en deze handreiking,
- het naleven van het monitoringsplan.

De initiatiefnemer moet desgevraagd gegevens kunnen overleggen waaruit blijkt dat gewerkt wordt binnen de randvoorwaarden van het Bbk en de afspraken zoals vastgelegd in het inrichtingsplan. Iedere toe te passen partij grond en/of baggerspecie, dient binnen de daarvoor geldende regels gemeld te worden. Het bevoegd gezag hiervoor is primair de waterkwaliteitsbeheerder, voor de overige benodigde vergunningen of ontheffingen zijn uiteraard overige bevoegde overheden aanspreekbaar. Indien omwonenden of belanghebbenden onregelmatigheden of afwijkingen van het inrichtingsplan of Bbk vermoeden, kunnen deze een verzoek tot handhaving indienen bij het betreffende bevoegd gezag.

Indien niet volgens de ingediende methoden gewerkt wordt, kan de waterkwaliteitsbeheerder de werkzaamheden stil leggen en worden met de initiatiefnemer afspraken gemaakt over het oplossen van de geconstateerde onregelmatigheden. Indien noodzakelijk kunnen bestuurlijke en strafrechtelijke maatregelen genomen worden.

5.2 Monitoring

Met betrekking tot het grondwater is deze paragraaf onderhevig aan aanpassing op basis van het nog te nemen besluit zoals opgenomen in paragraaf 4.4. In onderstaande paragraaf worden de hoofdlijnen geschetst van de meest intensieve uitwerking van variant 2, om het speelveld inzichtelijk te maken.

In het inrichtingsplan moet zijn opgenomen op welke manier de monitoring plaatsvindt van het bereiken van de gestelde doelen en het in stand houden van de afdeklaag. Het doel van de monitoring is primair gericht op het behalen van de beoogde doelstelling voor de plas zoals beschreven in het inrichtingsplan. Daarnaast kan voor bepaalde plassen monitoring gericht zijn op mogelijke effecten op de omgeving. Dit hoeft echter niet voor alle plassen te gelden, de monitoring wordt afgestemd op basis van het schema zoals in paragraaf 4.4 weergegeven.

Uitgangspunt voor het monitoringsplan is dat ongewenste ontwikkelingen moeten kunnen worden gesignaleerd. Voorafgaand aan de uitvoering dient de nulsituatie, als verplicht onderdeel van het inrichtingsplan, aangeleverd te zijn aan het bevoegd gezag. Hierbij moet

rekening worden gehouden met seizoenvariaties door berekening van zomerhalfjaar-gemiddelden (nutriënten, doorzicht, chlorofyl en pH).

De principes van monitoring zijn als volgt:

1. Monitoring begint bij de start van de werkzaamheden en eindigt na het behalen van de gestelde doelen, tenzij de resultaten uitwijzen dat voortzetting noodzakelijk is. De duur van de monitoring wordt in het monitoringsplan aangegeven.
2. Actiewaarden markeren grenzen waarboven actie wordt ondernomen. Bij overschrijding van de actiewaarden wordt gestopt met de herinrichting en wordt nader onderzoek gedaan met als doel:
 - a. Bevestiging of inderdaad overschrijding van de actiewaarden is opgetreden (herbemonstering en heranalyse),
 - b. Vaststellen wat de oorzaak is van de overschrijding (komt dit door de toepassing van grond of baggerspecie of zijn er andere oorzaken),
 - c. Vaststellen wat de risico's van de overschrijding zijn en welke maatregelen moeten worden genomen (beheersing, herstel),
 - d. Uitvoeren van maatregelen op aanwijzing van bevoegd gezag.

Wanneer de actiewaarde voor het oppervlaktewater of grondwater wordt overschreden én een verband met de toepassing aannemelijk is treedt het terugvalscenario (paragraaf 5.3) in werking. Het bevoegd gezag (de waterkwaliteitsbeheerder of het Wbb gezag**) ziet er op toe dat de initiatiefnemer / eigenaar de benodigde acties uitvoert.

3. De initiatiefnemer (uitvoeringsfase) en de eigenaar (na de overdracht) zijn verantwoordelijk voor de monitoring en de rapportage van de resultaten aan het bevoegd gezag.

** Toelichting bevoegd gezag bij verontreiniging van grondwater: In de nieuwe Waterwet is de waterkwaliteitsbeheerder bevoegd voor alle grondwater in de kolom recht onder de plas, voor het grondwater om de plas heen ligt de bevoegdheid bij het Wbb-bevoegd gezag (provincie of rechtstreekse gemeente).

Voor alle herinrichtingen geldt dat monitoring moet plaats vinden op het behalen van de beoogde doelstelling en het in stand houden van de afdeklaag. Dit zijn namelijk voorwaarden die rechtstreeks gekoppeld zijn aan de nuttige en functionele toepassing.

Monitoring ecologie

De verondieping kan als doel hebben de ecologie in de plas te verbeteren. De initiatiefnemer zorgt voor de monitoring van de ecologische ontwikkeling. De nulmeting is het vertrekpunt. Na het behalen van het beoogde doel (ecologische doelstelling) neemt de eigenaar het over. De initiatiefnemer analyseert het oppervlaktewater op de ecologie ondersteunende parameters zoals chlorofyl-A, en fytoplankton samenstelling. De resultaten worden getoetst aan de KRW-maatlat voor het na te streven watertype.

Monitoring afdeklaag

Tijdens de uitvoering peilt de initiatiefnemer periodiek de waterdieptes en stelt op die manier het daadwerkelijke profiel vast in de fase waarin op dat moment gewerkt wordt. Bij afronding van een fase meet de initiatiefnemer gedetailleerd wat de werkelijke gemaakte profielen zijn, zowel vóór als na afdekking. Daaruit wordt afgeleid wat de diktes en posities van

de afdeklaag zijn. Tevens wordt de kwaliteit van de afdeklaag gecontroleerd. Per fase rapporteert de initiatiefnemer aan de waterkwaliteitsbeheerder. In de fase na de overdracht is de eigenaar verantwoordelijk voor het in stand houden van de afdeklaag en zo nodig herstel daarvan. De monitoring kan plaatsvinden door periodieke meting van de waterdieptes. (Als er in een plas baggerspecie toegepast is, is er nog jaren lang sprake van zetting. Als de waterdiepte toeneemt, hoeft dat niet te betekenen, dat de toplaag dunner wordt.)

Aanvullende monitoring

Daarnaast kan, afhankelijk van de afweging zoals gemaakt in paragraaf 4.4 aanvullende monitoring geëist worden door de waterkwaliteitsbeheerder. Aanleiding hiervoor kan bijvoorbeeld een kwetsbaar object zijn in de relevante zone rondom de plas. Monitoring kan gericht zijn op:

- Kwaliteit oppervlaktewater
- Grondwater (stijghoogte, kwaliteit)

Als voorbeeld is in bijlage 3 een schema met toelichting opgenomen voor een situatie met uitgebreide monitoring. Hieronder volgt een korte uitwerking van de monitoring per onderdeel.

Monitoring oppervlaktewater

De oppervlaktewaterkwaliteit wordt gemonitord om de chemische en ecologische toestand te volgen en te toetsen aan de in het inrichtingsplan genoemde wettelijke bepalingen en gestelde voorwaarden. De meetpunten voor de monitoring worden in overleg met de waterkwaliteitsbeheerder vastgesteld.

Actiewaarden kunnen verschillen per locatie en worden geformuleerd:

- voor zware metalen en organische microverontreinigingen,
- voor chloride, sulfaat en chlorofyl –a,
- voor doorzicht, totaal-P, en totaal-N en O₂ tijdens de vulfase.

De actiewaarden kunnen gebaseerd worden op de MTR, MKN of de maatlatten voor ondiepe meren. Een voorbeeld voor actiewaarden in de vulfase voor vrijliggende plassen is opgenomen in bijlage 3. Het niveau van de genoemde actiewaarden kan verschillen afhankelijk van de specifieke situatie. Voorbeeld van zo'n specifieke situatie kan zijn het gebruik van oppervlaktewater voor bijvoorbeeld veedrenking of land- en tuinbouw.

Monitoring grondwaterstand

Afhankelijk van de specifieke situatie kan de stromingsrichting van het grondwater omhoog gericht zijn (kwelsituatie). In die situatie is een voldoende veilig criterium dat het jaargemiddelde stijghoogte verschil omhoog gericht moet zijn (>0). Rekening moet worden gehouden met de mogelijke invloed van onttrekkingen in de omgeving van de plas op het stijghoogte verschil. Bij particuliere onttrekkingen is die invloed meestal gering.

Het ontwerp van het netwerk van peilbuizen is afhankelijk van de specifieke situatie. Het opnemen van de waterstanden gebeurt door de initiatiefnemer met rapportage aan de waterkwaliteitsbeheerder.

In overleg met de waterkwaliteitsbeheerder kan een actiewaarde worden vastgelegd voor het jaargemiddelde stijghoogteverschil tussen het 2^e en het 1^e watervoerend pakket.

Monitoring kwaliteit grondwater

Monitoring van de grondwaterkwaliteit is gericht op het aantonen dat het Besluit, inclusief voorgeschreven aanvullende voorwaarden bij toepassing van bagger klasse B / grond klasse industrie zorgen voor voldoende waarborgen voor bescherming van het milieu.

Het ontwerp van het netwerk van peilbuizen is afhankelijk van de specifieke situatie. Standaard wordt in de peilbuizen zowel de waterstand gemeten als het water bemonsterd.

De kwaliteitsgegevens van de toegepaste grond en baggerspecie zijn in eerste instantie bepalend voor de te monitoren parameters. Het is echter ondoenlijk om steeds alle stoffen te onderzoeken. Daarom wordt gemonitord op gidsstoffen. De keuze van de gidsstoffen is afhankelijk van de specifieke situatie. In overleg met de waterkwaliteitsbeheerder worden de gidsstoffen vastgesteld en worden hiervoor actiewaarden vastgesteld.

Het niveau van de actiewaarden kan uiteraard weer verschillen en is afhankelijk van de specifieke situatie. Voorbeeld van zo'n specifieke situatie kan het gebruik van grondwater voor bijvoorbeeld veedrenking of zuivelproductie zijn.

Rekening moet worden gehouden met mogelijke omgevingsinvloeden zoals het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, mest en het gebruik van strooizout in de wintermaanden. Dit kan lokaal tot een afwijkend kwaliteitsbeeld leiden.

5.3 Terugvalscenario

Met betrekking tot het grondwater is deze paragraaf onderhevig aan aanpassing op basis van het nog te nemen besluit zoals opgenomen in paragraaf 4.4. In onderstaande paragraaf worden de hoofdlijnen geschetst van de meest intensieve uitwerking van variant 2, om het speelveld inzichtelijk te maken.

Voor twee situaties kan een terugvalscenario gevraagd worden door het bevoegd gezag. Voor het niet behalen van de doelstelling van de herinrichting en, voor gevallen waarbij aanvullende monitoring gevraagd wordt, voor het herstellen van mogelijke negatieve effecten op de omgeving.

Doelbereik

De initiatiefnemer moet als onderdeel van het inrichtingsplan aangeven op welke wijze de inrichting aangepast wordt indien het doel niet behaald wordt. Het bevoegd gezag bepaalt in hoeverre deze aanpassing voldoende worden geacht.

Effecten op de omgeving

In die gevallen waar aanvullende monitoring gevraagd wordt dient ook een terugvalscenario aangegeven te worden indien uit de monitoring blijkt dat het oppervlaktewater en het grondwater niet voldoen aan de gestelde actiewaarden. Dit scenario bestaat uit het treffen van voorzieningen die nodig zijn voor de beheersing van de dan opgetreden situatie.

Als een afwijking van de oppervlaktewater-, grondwater- of waterbodempkwaliteit een andere oorzaak lijkt te hebben, dan is de bestaande wet- en regelgeving van toepassing (o.a. Waterwet, Wet bodembescherming).

Risico's en beheersmaatregelen

Afhankelijk van de specifieke situatie is aandacht nodig voor mogelijke risico's, kans van optreden en eventuele beheersmaatregelen.

In bijlage 3 is een voorbeeld opgenomen van de wijze waarop mogelijke risico's kunnen worden ingeschat. Ook zijn voorbeelden van beheersmaatregelen aangegeven.

Op basis van de risico's en eventuele beheersmaatregelen wordt in het inrichtingsplan aangegeven hoe het beheer op langere termijn gefinancierd wordt .

Voorbeelden van systemen waarmee kan worden ingegrepen als onverhoopt grondwaterverontreiniging van uit de plas wordt vastgesteld zijn interceptieputten en / of kwelsloten. Het ontwerp van een systeem van interceptieputten en / of een kwelsloot is afhankelijk van de specifieke situatie.

5.4 Toets doelstelling herinrichting

Na afronding van de werkzaamheden wordt door de initiatiefnemer gerapporteerd aan het bevoegd gezag. Deze rapportage is gebaseerd op de resultaten van de monitoring en de nulsituatie. In deze rapportage wordt minimaal aangegeven hoe de uitvoering is verlopen, dat de afdeklaag is aangebracht en wordt aangegeven of de beoogde doelstelling van de herinrichting is behaald. Indien de doelstelling natuur betreft geldt voor de vrij liggende wateren dat er minimaal een voldoende op de KRW-maatlat voor het beoogde watertype dient te worden behaald (rekening houdend met eventuele nevenfuncties van de plas zoals sportvissen).

Het bevoegd gezag beoordeelt deze rapportage en geeft aan of overgegaan kan worden naar de beheerfase van de herinrichting. Dit kan alleen indien de afdeklaag conform de eisen aanwezig is en de herinrichting voldoet aan de omschreven doelstelling uit het inrichtingsplan.

6 Beheer van de locatie

De inrichting zoals deze na afronding is opgeleverd, conform het in het inrichtingsplan geformuleerde doel, vormt het uitgangspunt voor het toekomstige beheer.

Verantwoordelijkheden

De waterkwaliteitsbeheerder ziet toe op het naleven van de gemaakte afspraken voor het beheer van de locatie. De eigenaar is voor de waterkwaliteitsbeheerder altijd aansprakelijk voor het beheer van de toepassing, tenzij duidelijke afspraken zijn gemaakt tussen de eigenaar en initiatiefnemer dat de initiatiefnemer rechtstreeks kan worden aangesproken voor het beheer.

Beheerplan

In een beheerplan dat de initiatiefnemer en of eigenaar indient als onderdeel van het inrichtingsplan wordt aangegeven hoe de nuttige toepassing in stand gehouden wordt. Het beheerplan dient in te gaan op de activiteiten die de initiatiefnemer of eigenaar uitvoert om aan te tonen dat de herinrichting voldoet aan de gestelde doelen voor de diepe plas. In het beheerplan wordt voor zover relevant tenminste invulling gegeven aan:

1. Eigendom en beheer, contactpersonen,
2. Monitoring doel en afdeklaag,
3. Toekomstige ontwikkelingen.

1). In het beheerplan is duidelijk aangegeven wie de plas op welk moment in beheer heeft en wanneer de initiatiefnemer het beheer overdraagt aan de eigenaar. Het moment van overdracht wordt schriftelijk gemeld aan de waterkwaliteitsbeheerder. Hierbij zijn concreet de contactpersonen aangegeven.

2). Het monitoren van de inrichting moet gericht zijn op het in stand houden van de toepassing. De monitoring moet dus gekoppeld zijn aan de doelstelling zoals deze in het inrichtingsplan is aangegeven. De afdeklaag dient te allen tijde op de vereiste dikte van minimaal een halve meter te worden gehouden en op de vereiste kwaliteit te worden gehouden, zoals beschreven in het inrichtingsplan. Indien de afdeklaag niet aan één of beide eisen voldoet dan dient deze te worden hersteld. Indien de ligging en kwaliteit van afdeklaag na vijf jaar stabiel blijkt, dan kan dit onderdeel van de monitoring worden beëindigd.

3). Indien zich onvoorziene ontwikkelingen m.b.t. de bestemming en functies van de waterplas voordoen dan dient dit gemeld te worden aan het bevoegd gezag en het beheer daarop te worden afgestemd. Dergelijke ontwikkelingen dienen in het bestemmingsplan of water(beheers)plan te zijn vastgelegd.

7 Lopende initiatieven en implementatie

Hoofdstuk 7 schetst de handelswijze tussen de behandeling van het advies van de Commissie Verheijen op 9 juni 2009 in de Tweede kamer en de publicatie van de circulaire begin 2010. Dit hoofdstuk zal in de definitieve handreiking (als onderdeel van de circulaire) komen te vervallen, en is op dit moment dus bedoeld om initiatiefnemers en overheden duidelijkheid te geven over de werkwijze zoals deze op dit moment geldt.

In de brief van Minister Cramer aan de Tweede Kamer van 20 maart 2009 is aangegeven daar waar mogelijk, de start van het herinrichten van nieuwe diepe plassen met baggerspecie en grond (klasse B en Industrie) op te schorten, tot het verschijnen van een advies van de Commissie Verheijen. Deze opschorting richtte zich op geïsoleerde diepe plassen waar geen zogenaamde *gebiedseigen* grond of baggerspecie wordt toegepast. Op verzoek van de minister hebben de grondbanken destijds aangegeven hieraan mee te werken. De afspraken met betrekking tot opschorting zijn sinds 9 juni 2009 (behandeling advies in de Tweede kamer) niet meer van kracht.

Inmiddels worden voorbereidingen getroffen om concrete projecten weer op te starten of is dat reeds gebeurd. De Commissie adviseert aan de bevoegde overheden om de conclusies van haar advies in te brengen in het overleg met de initiatiefnemers, eigenaren en beheerders van reeds lopende en nieuwe projecten, om zo met betrokken partijen (zo nodig) tot aanvullende afspraken te komen. Voor het verantwoord toepassen van grond en baggerspecie is het evident dat het advies van de Commissie, tot het moment van publicatie van de handreiking en verankering hiervan in de circulaire, steeds betrokken dient te worden bij een juiste invulling van het inrichtingsplan.

Op basis van het advies van de Commissie is daarom medio 2009 een checklist tot stand gebracht, waarvan de aandachtspunten in onderstaand overzicht zijn opgenomen. Met die checklist met aandachtspunten in de hand moeten initiatieven die worden opgestart in de tijd tussen uitkomen advies en het van kracht worden van de circulaire een toetsing aan de adviezen van de Commissie ondergaan.¹ Het is aan het lokale bevoegde gezag om hier maatwerk voor te vinden. Hoewel concept, bieden de voorgaande hoofdstukken in deze handreiking een goede basis voor het overleg tussen initiatiefnemers, eigenaren, beheerders en overheid en voor een groot deel voldoende handvatten om na het doorlopen van de checklist afspraken te maken over voorbereiding, uitvoering en beheer.

Initiatiefnemers dienen er rekening mee te houden dat na het van kracht worden van de circulaire voor initiatieven waarvan nog geen melding in het kader van het Besluit bodemkwaliteit is verricht én de eerste partij nog niet is toegepast, onderstaande checklist niet meer van toepassing is en het proces doorlopen moet worden zoals in voorgaande hoofdstukken van deze handreiking en de circulaire is beschreven.

Te doorlopen checklist met aandachtspunten:

- Voldoende onderbouwing van de eindfunctie(s) van de plas (functionaliteittoets)

¹ Wanneer de herinrichting reeds in uitvoering was op het moment van publicatie van de checklist, kan het doorlopen van de checklist achterwege blijven.

- Monitoring kwaliteit grond- en/of oppervlaktewater
- Ontwerp, kwaliteit en wijze van aanbrengen van afdeklaag
- Ecologische parameters (nutriënten e.d.)
- Omgaan met bodemvreemd materiaal in partijen grond en baggerspecie
- Beheer na realisatie
- Zorg voor kwetsbare objecten (focus op natuur en waterwinning)
- Communicatie naar of participatie van omwonenden, beoordeling noodzaak voor aanpassing van de wijze waarop dat plaatsvindt
- Is toezicht en handhaving door bevoegd gezag voldoende
- Mogelijke bedrijfseffecten (aanvullende kosten) van aanvullende maatregelen

CONCEPT

Bijlage 1

Definities en gebruikte begrippen:

Diepe plas:

Een met water gevulde verdieping / put in de (water)bodem die ontstaan is als gevolg van zand-, grind-, of kleiwinning of dijkdoorbraak (zoals wielen en kolken),

Vrijliggende diepe plas:

Een permanent hydraulisch geïsoleerde diepe plas (een plas die niet (een deel van het jaar) in open verbinding staat met een ander oppervlaktewatersysteem) danwel volledig onderdeel uitmaakt van het watersysteem.

Gebiedseigen:

Voor de waterbeheerder betreft dit de baggerspecie die afkomstig is uit de (regionale) wateren binnen het eigen beheergebied alsmede de baggerspecie die vrijkomt uit hetzelfde oppervlaktewaterlichaam als waarin het wordt toegepast.

Oppervlaktewaterlichaam in de Waterwet:

Samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, alsmede de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk aangewezen krachtens deze wet, drogere oevergebieden, alsmede flora en fauna

Kwetsbare objecten:

P.M.

Relevante zone:

P.M

Bijlage 2 Overzicht mogelijke criteria voor geschiktheidsbepaling

Categorie	Criteria	Toelichting
Kwaliteit		
	Cyanoproblematiek aanwezig?	Herinrichting kan bijdragen aan de oplossing van de cyanoproblematiek (hoe meer dagen met cyano-overlast, hoe meer baat bij herinrichting).
	Is de plas een waterlichaam?	De aan een waterlichaam toegekende kwaliteitsdoelstellingen kennen een resultaatsverplichting waarover verantwoording afgelegd moet worden.
	Ecologische STOWA-beoordeling (waterkwaliteit)	De STOWA-waarden geven een goede weerspiegeling van de huidige ecologische toestand. Uitgangspunt is dat herinrichting een positieve bijdrage kan leveren op de meeste karakteristieken.
	Aanwezigheid ondiepe oeverzone	Het creëren van meer ondiepe oeverzones bij herinrichting kan een positieve bijdrage geven op de waterkwaliteit.
	Inzijging of kwel	De grootte van de verticale naar het grondwater gerichte stroming vanuit de toepassing is afhankelijk van de aanwezigheid van wegzijging (infiltratie) of kwel in de plas.
	Aanwezigheid van slecht doorlatende ondergrond (bodem)	Verticale stroming vanuit een plas wordt beïnvloed door de aanwezigheid van een slecht doorlatende scheidende laag onder de waterbodem van de plas.
	Uitwisseling naar andere oppervlakte wateren	Betreft het een geïsoleerde plas of kan er uitwisseling van stoffen plaatsvinden?
	Diepte plas	In een diepe plas kan een dikke laag grond of baggerspecie worden aangebracht en kan in theorie, in verhouding, minder emissie optreden naar het grondwater.
Omgeving		
	Beïnvloeden van archeologische waarden	In de ondergrond kunnen archeologische waarden aanwezig zijn en deze moeten worden beschermd.
	Beïnvloeden van cultuurhistorische waarden	Cultuurhistorische waarden (rijksmonumenten, stads- en dorpsgezichten, landschapselementen, aandachtsgebieden) kunnen aanwezig zijn en moeten worden beschermd.
	Beïnvloeden van aardkundige waarden	waterplassen in gebieden met hoge aardkundige waarde zijn minder geschikt Dit is een aanname. Indien een hoge aardkundige waarde gezien wordt als een kwetsbaar object dan dient de locatiespecifieke afweging gemaakt te worden.
	Effecten op omliggende gebieden	Ligt de waterplas in of nabij een kwetsbaar gebied.
	Verstoring van flora en fauna	Voor de (potentiële) locaties voor het nuttig toepassen van baggerspecie moet worden nagegaan of verstoring van beschermde soorten kan optreden.
Exploitatie		
	Volume herbruikbare grond of baggerspecie	Het volume is de hoeveelheid baggerspecie die men kan toepassen en die nodig is om de herinrichting van een plas te verwezenlijken.
	Diepte en vorm van de plas	aanname dat een grotere diepte en een centrale ligging in de plas positief is
	Kosten	Met exploitatiekosten worden de financiële lasten bedoeld die ten behoeve van de herinrichting van een plas noodzakelijk zijn.
	Voorwaarden	Vergunningen worden verleend om onder voorwaarden bepaalde activiteiten te kunnen toestaan
	Logistieke criteria	De omvang en inzet van te gebruiken transportunits, het tempo en het aantal malen overslag bepaalt in grote mate de hoogte van de variabele kosten.

	Huidige exploitatie	Reeds aanwezige zandwinning kan kostenbesparend werken
Vervolg exploitatie		
	Realisatie	De tijd die gemoeid is met de herinrichting van een plas bepaalt de tijd dat versterking van de omgeving optreedt.
	Haalbaarheid van isolatie van omliggend oppervlaktewater	Op basis van de huidige hydrologische situatie wordt een inschatting gemaakt van de haalbaarheid van volledige hydrologische isolatie,
Maatschappelijk		
	Functie	Wat is de functie van de plas?
	Gebruik	Waarvoor wordt de plas gebruikt?
	Eigendom	Het is voor de herinrichting van belang dat de eigenaar toestemming verleent
	Zwemwaterfunctie	Het feit of de plas wel of geen zwemwaterfunctie heeft draagt bij aan het belang van de waterkwaliteit van de plas.
	Recreatie	Een plas met een recreatieve inrichting en bestemming is minder aantrekkelijk om her in te richten.
	Potentiële ontgroning	Indien plannen voor ontgroning van een put aanwezig zijn biedt dit kansen voor de herinrichting
	Herinrichting passend in het bestemmingsplan?	Een benodigde bestemmingsplanwijziging zal een mogelijke herinrichting negatief beïnvloeden ten opzichte van een locatie waar de herinrichting binnen het bestemmingsplan uitgevoerd kan worden
	Betrokkenheid omwonenden	Voor het slagen van herinrichtingsplannen is de positieve houding tegenover de plannen van omwonenden.
	Versterking van woongenot	In verband met hinder door geluid en trillingen is de aanwezigheid van woningen op of nabij een locatie daarom niet gewenst.
	Beïnvloeding van verkeersveiligheid	Een ontsluitingsroute door een woonkern is in het kader van de verkeersveiligheid voor de bewoners ongewenst.
	Kansen voor ruimtelijke ontwikkeling	Verdieping van een waterplas kan kansen bieden voor ruimtelijke ontwikkeling. Voorbeelden hiervan zijn het creëren van nieuwe natuur, de realisatie van recreatiemogelijkheden (watersport en oeverrecreatie) en de kansen voor nieuwe woonmilieus (wonen aan water).

Bijlage 3 Voorbeelden opzet monitoring

Onderdeel	Soort onderzoek	Meetfrequentie in de realisatieperiode	Meetfrequentie tot 2 jaar na realisatie	Meetfrequentie ⁶ na behalen natuurdoeltype en overdracht
Oppervlakte water	Metalen en PAK, minerale olie en DOC ^{2,3}	0-onderzoek waterkwaliteitsbeheerder 4x per jaar (1 meetpunt)	4x per jaar (1 meetpunt)	1x per jaar
	Verantwoordelijke:	initiatiefnemer	initiatiefnemer	eigenaar
Ecosysteem	Ecologie en ecologie ondersteunde stoffen ^{1,5}	12x per jaar ⁴ (1 meetpunt, diep gedeelte)	6 x per jaar, 2 meetpunten ^{4,7} (april t/m september)	4 x per jaar, 2 meetpunten ⁴ (april t/m september)
	Verantwoordelijke:	initiatiefnemer	initiatiefnemer	eigenaar
Waterbodem	Afdeklaag	Periodiek handmatig peilen. 3 maanden na einde: seismisch onderzoek + chemisch onderzoek	Seismisch onderzoek profiel waterbodem voor overdracht, zo nodig chemisch onderzoek afgeschoven delen.	
	Verantwoordelijke:	initiatiefnemer	initiatiefnemer	eigenaar
Grondwater	Stijghoogten 1 ^e WVP	maandlijks in (aantal) buizen	maandlijks, (aantal) buizen	eens per 3 jaar maandlijks, (aantal) buizen
	Stijghoogten 2 ^e WVP	4 x per jaar, (aantal) buis	4 x per jaar, (aantal) buis	4 x per jaar, (aantal) buis
	Kwaliteit gidsstoffen ⁸ 1 ^e WVP	0-onderzoek. Daarna 2 x per jaar, 1 mengmonster uit (aantal) buizen	1 x per 2 jaar, 1 mengmonster uit (aantal) buizen	1 x per 2 jaar, 1 mengmonster uit (aantal) buizen
	Verantwoordelijke:	initiatiefnemer	initiatiefnemer	eigenaar

Toelichting op tabel
NB. dit zijn voorbeelden

- 1 Tijdens de vulfase meting op zuurgraad, alkaliniteit, onopgeloste bestanddelen, gloeirest van onopgeloste bestanddelen, geleidingsvermogen, totaal-fosfaat, ortho-fosfaat, Kjeldahl-stikstof, totaal-stikstof, berekening ammonium, nitraat, nitriet, chloride, sulfaat, zuurstof, doorzicht, watertemperatuur en 6x jaar in de zomermaanden chlorofyl-A, en fytoplankton samenstelling.
- 2 Meting vindt plaats op representatief meetpunt op 10 meter afstand van het stortfront
- 3 Barium, Cadmium, Kobalt, Koper, Kwik, Lood, Molybdeen, Nikkel, Tin, Zink en Arseen. Voor cadmium, kwik, lood, zink, barium, molybdeen metalen heeft de MKN betrekking op de opgeloste concentratie. Dit is de opgeloste fase van een watermonster die wordt verkregen door filtratie over een filter van 0,45µm of een gelijkwaardige voorbehandeling.
- 4 Meting vindt plaats op representatief meetpunt ter hoogte van het diepe gedeelte (bij de steile oever) ecologie (fytoplankton) en ecologie ondersteunde stoffen. Na realisatie wordt op 2^e meetpunt/traject ter plaatse van het ondiepe gedeelte (0,50 meter) in de luwte doorzicht en macrofyten (1x jaar) gemeten
- 5 Na de vulfase meting op zuurgraad, onopgeloste bestanddelen, gloeirest van onopgeloste bestanddelen, totaal-fosfaat, ortho-fosfaat, zuurstof, en 6x jaar in de zomermaanden chlorofyl-A, en fytoplankton samenstelling.
- 6 Wanneer 2 jaar na realisatie het gewenste natuurdoeltype is bereikt en de plas is overgedragen aan de eigenaar behoeft de initiatiefnemer niet meer te monitoren. Mocht blijken dat het natuurdoeltype niet meer bereikt wordt zal het waterschap in overleg gaan met de eigenaar. De eigenaar blijft verplicht passende herstelmaatregelen te nemen. De frequentie van meten kan, afhankelijk van de resultaten, aangepast worden naar 1 meetjaar per 3 jaar.
- 7 Vermindering van de frequentie van maandelijks naar enkel de 6 zomermaanden kan alleen wanneer de trend vanuit metingen tijdens de vulfase hier aanleiding toe geven (In overleg zoals beschreven in beleidsregels.)
- 8 Tracers 1^e WVP: ammonium, arseen, chroom. Monsters worden genomen via passieve monstername uit peilbuizen.

Risico (voorbeeld)	kans (voorbeeld)	gevolg (voorbeeld)	Beheersmaatregel (voorbeeld)
uitvoeringsperiode			actie initiatiefnemer
Het gewenste natuurdoeltype wordt niet gehaald in 2018	< 10%		Maatregelen nemen om wel te voldoen aan doelstelling Uitstellen van overdracht aan eigenaar
Meer dan 20% bodemvreemd materiaal in een partij toe te passen grond of baggerspecie	< 1%	Klein	Systematische controle door de initiatiefnemer en handhaving door waterkwaliteitsbeheerder
Bodemprofiel en sedimentkwaliteit voldoen in eindsituatie niet aan de doelstelling	< 10%	Klein	Herstel profiel Aanbrengen van nieuwe afdeklaag Voortzetten monitoring
Afschuiven van deklaag	< 10%	Klein	Herstel deklaag
Oppervlaktewater heeft doorzicht van minder dan 0,5 meter tijdens de uitvoering	< 10%	Effect op algen	Gebruik van slibschermen
Kwaliteit oppervlaktewater voldoet tijdens de realisatie niet aan de gestelde normen	< 10%	Nihil	Direct gebruik van andere materialen
na overdracht aan eigenaar			actie eigenaar
Oppervlaktewater heeft doorzicht van minder dan 0,5 meter na de uitvoering	< 5%	Effect op algen	Aanbrengen van vegetatie Visstand beheer Dosereren van ijzerchloride
Afdeklaag is minder dan 0,5 meter dik	< 10%	Klein	Herstel afdeklaag
Oppervlaktewater wordt eutroof, ondanks toegepaste afdekking	< 5%	Groot	Aanbrengen van vegetatie Visstand beheer Dosereren van ijzerchloride
Oppervlaktewater voldoet na realisatie niet aan de gestelde kwaliteitsdoelstellingen	< 10%	Klein	Voortgaan met monitoren